

UTBILDNINGSS-
OCH UTVECKLINGS-
TJÄNSTER

HELSINGFORS UNIVERSITET

EU OCH DESS POLITIK

Tillämpningsuppgifterna om EU hade trots rätt varierande framställningsform långtgående likheter i substans. Lektionsplanerna behandlade EU:s historia, framväxt, nuläge utgående från fördrag och institutioner samt framtida utmaningar. Planerna var informativa, mångsidiga och innehöll väl anpassade diskussionsfrågor som kan tänkas sporra till diskussion bland studeranden.

Intressant nog hängde samtliga lektionsplaner ut *begrundandet av EU:s natur som politiskt-administrativt väsen* som mest problematiskt. Frågan **Vad är EU?** En *federalstat*, en *mellanstatlig organisation* – eller en kombination av dessa – är dock kvistig för såväl politiker som akademiker. Jag tänkte försöka sammanfatta hur man kan resonera kring detta utgående från koncepten federalstat och mellanstatlig organisation.

I korthet kan man sammanfatta en **federalstat** som en stat med maktfördelning mellan institutioner på central- och regionalnivå. Institutionerna på centralnivå ansvarar vanligtvis åtminstone för utrikes- och säkerhetspolitik, monetärpolitik och grundläggande rättigheter. De regionala institutionerna ansvarar för politik och reglering av välfärdskaraktär – hälso- och socialvård, utbildning, näringsutveckling och kultur. Med **mellanstatliga organisationer** avses internationella organ där nationella representanter för medlemsländer möts för att diskutera och fatta beslut om ärenden som faller under organisationen i fråga.

Man kan argumentera både för att EU är en federal lösning och en mellanstatlig organisation. EU:s grundfördrag, där man bestämmer hur EU ska styras och enligt vilka principer, har kännetecknen av en grundlag. Samtidigt redogör grundfördragen för EU:s policy i betydligt större utsträckning än grundlagar. Därtill har medlemsländerna sin egen grundlag (förutom Stor-Britannien med sin tradition av oskriven konstitution) med befattningsbestämmelser.

Ser man till institutioner är Europeiska kommissionen och Europaparlamentet federala politisk-administrativa organ. Europeiska unionens råd och Europeiska rådet är däremot mellanstatliga politisk-administrativa organ. Så gott som alla fördrag sedan Enhetsakten 1987 har ökat Europaparlamentets makt av vilket kan härledas slutsatsen att EU gått mot djupare federalism. Samtidigt har man dock effektiviserat ministerrådets beslutsfattande genom t.ex. utökande av möjligheten för majoritetsbeslut, vilket kan tolkas som upprätthållande av EU som mellanstatlig organisation. Det faktum att EU har 28 olika beslutsprocesser, vilka i varierande grad är federala och mellanstatliga, förser båda argumenten med hållbara slagträn.

Beaktansvärt är att tanken om ”en allt närmare union bland Europas folk” varit ledstjärnan för förnyelsearbetet av EU sedan 1950-talet, vilket i princip inneburit en djupare integration av institutioner och processer mot federalism. I praktiken har EU:s integration dock inte endast följt denna tanke. I stället har den historiska integrationsprocessen utformats av kompromisser mellan federalister och anhängare av mellanstatlighet.

Som ett sista tillägg tror jag faktiskt en dylik övning för studerande kan vara väldigt givande med tanke på dennes kunskapsuppfattning i allmänhet. Kontemplering mellan olika förklaringsperspektiv med goda

argument för bägge kan inviga studeranden i en mer pluralistisk kunskapssyn och tolerera faktumet att ett dualistiskt tänk med förenklade “rätt” och “fel”-synpunkter i många fall är missvisande eller otillfredsställande med tanke på samhällsfenomenens komplexa och mångsidiga natur.

Isak Vento

PM, doktorand